

Til Finansdepartementet

Tilrådning

5. september 2007

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond – Utland avga den 15. mai 2007 tilrådning om uttrekk fra selskapene Hanwha Corporation og Rheinmetall AG fordi rådet la til grunn at disse selskapene produserer klasevåpen.

Etter at tilrådingen var avgitt, har det kommet ny informasjon vedrørende selskapet Rheinmetall AG, herunder svar fra selskapet på Etikkrådets henvendelse.

På bakgrunn av ny informasjon anser Etikkrådet at grunnlaget for å utelukke selskapet Rheinmetall AG ikke lenger er til stede.

2 Bakgrunn

2.1 Svar fra selskapet

Selskapet ble tilskrevet av Norges Bank på vegne av Etikkrådet den 12. april d.å. med forespørsel om selskapet produserer klasevåpen eller cargo-ammunisjon og/eller sprenglegemer for slik ammunisjon, f.eks. 155 mm artillerilevert cargo-ammunisjon.

Norges Bank mottok, etter gjentatte henvendelser, svar fra selskapet den 5. juni d.å., dvs. etter at tilrådingen om uttrekk var avgitt. Selskapet skriver bl.a.:

“Characteristic for cluster munition is the lack of capability for autonomus targeting and the usually high number of unexploded ordnance devices after the strike, which stands in the focus of public criticism. Cluster ammunition and / or sub-ammunitions for such ordnance, bombs and cluster bombs do not belong to those goods, which are developed, produced or assembled by Rheinmetall nor any of our subsidiaries.”

Etikkrådet vurderte at svaret fra selskapet ikke helt utelukket produksjon av alle klasevåpen, og det ble derfor besluttet å ta ny kontakt med selskapet med spørsmål om produksjon av spesifikt angitte klasevåpen.

Etter gjentatte henvendelser til selskapet, både pr. e-post og telefon, mottok Etikkrådet svar den 28. juni d.å. I svaret heter det: *“You asked wether Rheinmetall currently produces 155 mm artillery shells DM 632 / DM 642 / DM 652 or DM 662. We can clarify that Rheinmetall does not produce these artillery shells”.*

2.2 Redegjørelse fra den tyske regjering

Tysk produksjon og bruk av klaseammunisjon har vært gjenstand for debatt i den tyske nasjonalforsamlingen. Under en redegjørelse i Deutcher Bundestag den 15. mai d.å. besvarer Tysklands regjering spørsmål om produksjon av klaseammunisjon, og angir at selskapet Rheinmetall AG er produsenten av bombletgranaten som betegnes *“DM 1383”*. Det angis

videre at DM 1383 er sprenglegemene som brukes i klasevåpnene som betegnes DM 642 og DM 652.¹

2.3 Selskapets produktkatalog

Etikkrådet har i juni d.å. mottatt kopi av en produktkatalog som representanter for Rheinmetall AG distribuerte på våpenmessen IDEX 2007, som ble arrangert i Bahrain i februar d.å. I produktkatalogen er klasevåpenet kalt "155 mm bomblet projectile", hvilket er det samme som såkalt cargo-ammunisjon, beskrevet med tekst og bilde. Våpnene er ikke beskrevet med noen spesifikk betegnelse eller produktnavn. I produktkatalogen omtales dette som våpen som er i serieproduksjon: "Status: In serial production".

På bakgrunn av dette, ble en ny e-post sent til selskapet den 29. juni d.å., hvor det blant annet ble bedt om en forklaring på denne beskrivelsen av selskapets produkter.

2.4 Ytterligere presisering fra selskapet

I e-post til Etikkrådets sekretariat den 28. august d.å. kommer selskapet med ytterligere presiseringer.

For det første fremholder selskapet at den overnevnte produktkatalog ikke lenger er i bruk, og at den heller ikke tidligere viste korrekt status for angjeldende ammunisjonstype:

"This refers to a product guide, which is not distributed by Rheinmetall any more and which did not correctly show the present status for this ammunition. We regret that you received a misleading impression of our product range by this brochure."

Videre presiserer selskapet at det ikke produserer noen form for klaseammunisjon eller deler til klaseammunisjon. Selv den typen klaseammunisjon som foreløpig godkjennes av den tyske regjering, med selvdestrueringsmekanismer og feilrate på under 1%, har ikke vært produsert av selskapet siden 2001/2002, og det foreligger ingen planer om slik produksjon.

3 Etikkrådets vurdering

Etter at tilrådingen om uttrekk av selskapet Rheinmetall AG var avgitt den 15. mai d.å., har det fremkommet ny informasjon når det gjelder selskapets produksjon av klasevåpen. Informasjonen har til dels vært motstridende, og det har vært nødvendig å kontakte selskapet flere ganger i sakens anledning. Særlig har kopien av selskapets egen produktkatalog og uttalelsen fra den tyske regjering klart indikert at selskapet faktisk produserer klasevåpen.

Etikkrådet legger imidlertid mest vekt på den informasjonen som selskapet kom med i form av e-post den 28. august d.å., og finner det med dette godtgjort at selskapet ikke lenger produserer klasevåpen eller deler til klasevåpen som gir grunnlag for utelukkelse fra fondet. Etikkrådet anser dermed at grunnlaget for tilrådingen om utelukkelse av selskapet Rheinmetall AG ikke lenger er til stede.

¹ Se svar på spm 4: "Hersteller für die Submunition DM 1383 ist die Firma Rheinmetall."
<http://dip.bundestag.de/btd/16/053/1605357.pdf>

Dersom Etikkrådet finner at selskapet i fremtiden produserer klasevåpen som kan gi grunnlag for utelukkelse fra fondet, vil rådet vurdere tilrådning om utelukkelse på nytt.

Gro Nystuen
Leder

(sign.)

Andreas Føllesdal

(sign.)

Anne Lill Gade

(sign.)

Ola Mestad

(sign.)

Bjørn Østbø

(sign.)